

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

חג השבועות
גליון לד (קפג)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושלוש לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

הנצחיות בתורה הוא גם בחלק האגדה ובנוגע לרפואות -

ד שבש"ס

"דערהערן" (שמורה הוא חכמתו ורצונו של הקב"ה) שזהו -

ה "נפשי" - אם זה בנוגע לפנימיות ולנגלה דתורה

ה דעניני רפואה וסגולה פועלים למעלה

ו נצחיות שבתורה

ז לכתחילה ובדיעבד במצות דאורייתא

הנפק"מ דשמות של הממונים (על כל מיני העבודות -

ח בבית המקדש

י דחג השבועות נקבע ע"י יחיד

נ ג ל ה

י פעולת עציץ נקוב

יג קריאת שם לבת וזמנה

ח ס י ד ו ת

התנהגות היהודי שלא עפ"י תורה משנה את הרכבו הגשמי ..

יט חתן הוא לשון תערובות

יט דאירוסיין נקרא "חיתונגין"

ש י ח ו ת

יט לימוד מס' סוטה בימי הספירה

כ אכילת ק"פ בליל ט"ו משום י"ד או משום ט"ו

כג אמירת תחנון בי"ד אייר בלילה (אור לט"ו)

שרש"י ציין לר' יהודא כיון שנתן חשיבות מיוחדת -

כד ל"דירה"

שהאריז"ל והבעש"ט צמצמו המשכתם בשביל המקבלים (גליון)כה

חשבון למספרם כה
כיאור דברי הרמ"א באו"ח סקנ"ו (גליון) כו

ש ו נ ו ת

הערות לספה"מ תר"ל כז

ה י ו ם י ו ם

הערות ללוח היום יום כח

מקורות ללוח היום יום ל

לְקוּטְלַת שִׁחֹת

א. בלקו"ש במדבר - חגה"ש ש.ז. מבואר דענין הנצחיות שבתורה הוא גם בחלק האגדה שבתורה וגם בנוגע להרפואות שנמצאים בשי"ס שגם הם חלק מהתורה שבע"פ שאינם משתנים עי"ש בפרטיות.

ומוכן מהמבואר לקמן בנוגע להרמב"ם שאי"ז רק כמו שצריכים לשמוע להוראת הרופא, אלא שזה גופא ד"ת עי"ש.

ויש לעיין איך זה מתאים עם הלשון שמצינו בכ"מ בגאונים וראשונים וכו' בענין זה ולדוגמא במבוא התלמוד לר"ש הנגיד (נדפס בסוף מס' ברכות): והגדה הוא כל פי' שיבא בתלמוד על שום ענין שלא יהי' מצוה זו היא הגדה ואין לך לתלמוד ממנה אלא מה שיעלה על הדעת. ויש לך לדעת שכל מה שקיימו חז"ל הלכה בענין מצוה שהיא מפי משה רבינו ע"ה שקבל מפי הגבורה אין לך להוסיף עליו ולא לגרוע ממנו. אבל מה שפירשו בפסוקים כל אחד כפי מה שנזדמן לו ומה שראו בדעתו ולפי מה שיעלה על הדעת מן הפירושים האלו לומדים אותם והשאר אין סומכין עליהם: ובאוצר הגאונים גיטין תשובות סי' שעו מר' שרירא גאון א"י וז"ל: "צריכים אנו למימר לכון, דרבנן לאו אסותא אינון ומילין בעלמא דחזונון בזמניהן וכחד חד קצירא אמרונין ולא דברי מצוה אינון, הלכך לא תסמכו על אלין אסותא וליכא דעביד מינהון מידעם, אלא בתר דמבדיק וידע בודאי מחמת רופאים בקיאים דההיא מילתא לא מעיקא לה וליכא דליתא נפשי' לידי סכנה. והכין אגמרא יתנא ואמרו לנא אבות וסבי דילנא דלא למעבד מן אילון אסותא, אלא מאי דאיתי' כגון קיבלא דקים לי' לההוא דעביד לי' דלית בי' עקתא" (תירגום: צריכים אנו לומר לכם, שרבותינו לא היו רופאים, ודברים שראו בזמנם מתוך הנסיון פה ושם אמרו, ואין אלה דברי מצוה. לפיכך אל תסמכו על תרופות אלה ואין להשתמש בהן, אלא לאחר שנבדקו ואושרו בוודאות על ידי רופאים מומחים ככלתי מזיקות ושאינן מביאות לידי סכנה. וכן לימדונו ואמרו לנו אבותינו ואבות אבותינו, שלא להשתמש בתרופות אלה, אלא אם כן קבלה בידי מישהו שאין בהן סכנה).

וראה מאמר על דרשות חז"ל לר"א בן הרמב"ם (נדפס בהקדמת עין יעקב דפוס ווילנא) לא נתחייב מפני גודל מעלת חכמי התלמוד ותכונתם, לשלימות תכונתם בפירוש התורה ובדקדוקי' ויושר אמריהם בביאור כללי' ופרטי', שנטען להם ונעמיד דעתם בכל אמריהם ברפואות ובחכמת הטבע והתכונה ולהאמין אותן כאשר נאמין אותן בפירוש התורה, שתכלית חכמתה בידם ולהם נמסרה להורות לבני אדם וכו'.

במו"נ ח"ג סוף פי"ד כ' הרמב"ם: ואל תבקשני לתאם כל מה שאמרו בענייני התכונה עם המצב כפי שהוא, לפי שהמדעים

באותו הזמן היו חסרים, ולא דברו בכך משום שיש להם מסורת באותם הדברים מן הנביאים, אלא מצד שהם ידעני אותם הדורות באותם המקצועות, או שמעום מידעני אותם הדורות, ולא בגלל זה נאמר על דברים שמצאנו להם שהם מתאימים עם האמת שהם בלתי נכונים או שתאמו במקרה, אלא כל מה שאפשר לברר דברי האדם כדי שיהא תואם את המציאות שהוכחה מציאותה הוא יותר עדיף ונכון לבעל הטבעים הנעלים ואיש הצדק. (תרגום קאפאח)

ועד"ז ישנו בכ"כ ספרים.

והנה אמת נכון הדבר שבלקו"ש הובא מראי מקומות ומקורות כו' להמבואר שם אבל לכאו' צ"ל שגם מפרשי"ם הנ"ל יש להם מקום ופירוש ואלו ואלו דא"ח ולכאו' לפי המבואר בהשיחה הר"ז בסתירה ליסודות האמונה באמיתית כל חלקי התורה כו'. ואולי יש למישהו ביאור להתאם הנ"ל.

הרב א. קערמאן
- ברוקלין נ.י. -

ב. בלקו"ש במדבר - חגה"ש ש.ז. הערה 82: "צ"ע אם אפשר דערהערן שזהו "נפשי" וע"ד - אילו ידעתיו הייתו... ואכ"מ".

לכאורה צריך ביאור בזה: האם צ"ע זו היא בנוגע ל"דערהערן" דוקא בנגלה דתורה שזהו "נפשי", או גם בנוגע לפנימיות התורה, שהרי מאותו טעם ש"צ"ע אם אפשר דערהערן בנגלה דתורה "שזהו נפשי" שהר"ז ע"ד אילו ידעתיו הייתו - לכאורה אותו טעם (שאלו ידעתיו הייתו) הוא בנוגע ל"דערהערן" "נפשי" בפנימיות התורה.

אבל לפי"ז - הרי ידוע שיחת כ"ק אדמו"ר מהורי"צ (סה"ש ת"ש ע' 26 ואילך) שתורת החסידות חידש שיכול להיות "ידעתיו הייתו".

ובאם אומרים שהכוונה בהצ"ע היא רק לתורת הנגלה ולא בנוגע לפנימיות התורה - מדוע מדגיש הטעם שזהו "ע"ד - אילו ידעתיו הייתו", שבזה לא מודגש החילוק בין נגלה דתורה ופנימיות התורה, שהרי מפני טעם זה (אילו ידעתיו הייתו) כן היא לכאו' בנוגע פנימיות התורה - ולא מדגיש הביאור והחידוש מדוע דוקא בנגלה דתורה (ולא בפנימיות התורה) צ"ע אם אפשר "דערהערן" בזה "נפשי" ע"ד אילו ידעתיו הייתו. ובאתי רק להעיר.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

ג. בלקו"ש במדבר - חגה"ש ש.ז. נתבאר בנוגע לעניני רפואה וסגולה וכו' המבוארים בש"ס וברמב"ם ובזמנינו שנשתנו

הטבעיים אינם פועלים, ונתבאר עפ"י הידוע שהתורה מדברת בעליונים ומרמזת בתחוננים, כלומר מה שאינם פועלים הוא רק למטה, משא"כ ברוחניות הענינים למעלה ועי"ש. ובהערה 71 צויין ללקו"ש חט"ז ע' 98 - עדי"ז בנוגע לכמה ענינים.

ולהעיר ששיחה זו (שבלקו"ש חט"ז) הוגהה ג"כ בלה"ק ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפסה בקובץ "המאור" (חוברת שבס אדר ש.ז.). ושם הוסיף סעיף שלם שמוסיף ביאור בכל הנ"ל, ולתועלת הענין הנבי להעתיקו בזה וז"ל:

ז. שכיון שאפשר שהנ"ל יעורר שאלות: היתכן והרי תורה לא בשמים היא, אין משגיחין בבת קול, בפלוגתת זהר והש"ס הלכה כש"ס ועוד -

אביא בזה דוגמאות ממקצועות שונות בתורה שכל אחת "מאירה" פרט אחר בענין זה:

א) עדי"ז ודוגמת זה - מצינו בעדי זוממין אמרז"ל עדי זוממין לא הרגו נהרגין הרגו לא נהרגין, וידועה השקו"ט שזהו היפך השכל, והיפך דיני התורה בנוגע לשא"ד מיתות ב"ד. ומכואר ע"פ הרמב"ן - שכיון שב"ד כשר חקר ודרש וכו' וקיבל עדותן ועפ"ז פס"ד למיתה ונהרגו בפועל ה"ז הוכחה שכלפי שמי' גל"י שהנהרגים היו מחוייבים מיתה זו, אע"פ שדין תורה בלטל העדות שהוא הילתה יסוד הפס"ד למטה שיהרגו ונהרגו - ולכן פס"ד ב"ד שלמטה דאין העדי זוממין נהרגין.

ב) אחז"ל דברה תורה לשון הבאי ערים גדולת ובצורות בשמים, ופי' הרמ"ע מפאנו וז"ל: הוא כמשמעו... שאין ע' שרים שלמעלה נכנסים באוירה של א"י.

ג) ופליגא דמלאכא כו' טצדקי למיפטר נפשך (מנחות מא, א) וברמב"ם (סוף הל' ציצית) דכן (כמלאכא) יעשה "אדם חסיד" ובשו"ע שם "נכון להיות כל אדם זהיר".

ד) וי"ל דהוא אבוהן דכולהו - כל הסוג דדיני שמים ובפרט לדעת האומרים שאינו חייב אפילו במקצת בדיני אדם.

ויש להוסיף עוד, ואכ"מ.

הרב יעקב גאלדבערג
- ברוקלין נ.י. -

ד. בלקו"ש במדבר - חגה"ש ש.ז. ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שמוצאים שכמה ענינים שכתורה שהיא נצחיות נשתנו עם הזמן, כמו רפואות, הרי זה שינוי רק בנוגע השתלשלותה למטה בעולם הזה, אבל בשרשה (ועיקרה - כמו שהיא ברוחניות) הרי היא נצחיות ואין שייך בו שינוי.

ולהעיר: בהתוועדות דליל שמחת תורה ש.ז. הסביר כ"ק אד"ש בנוגע לענין ע"ד זו (גילוי הברכות שבתורה) שיש חילוק בין נצחיות והתוקף שבתורה, להגילוי של עניני התורה, שבה - (הגילוי) שייך לאמר שיש שינויים, וז"ל (הנחה בלה"ק סעי' ו): והנה אע"פ שהנצחיות שבכל עניני התורה היא בתכלית התוקף... אעפ"כ, הנצחיות שבכל עניני התורה, עם היותה בתכלית התוקף בכל הזמנים, אין כל הכרח שבכל זמן וזמן היא מציאות גלוי' הנראית לעיני הבשר באופן שיוכלו להראות עלי' באצבע הגשמי... ויכול להיות שהדבר הוא בכל תקפו ואעפ"כ הוא דבר נעלמי. עכ"ל, ומביא שם דוגמא לדבר מהמבואר בכמה מקומות בחסידות אודות החילוק בין מציאות הנפש למציאות הגוף. עי"ש.

וי"ל שעל ענין זו הוסיף בליקוט הנ"ל, שלא רק שהשינויים הם רק בגשמיות אבל ברוחניות הם נצחיים, אלא עוד זאת כמו שעניני התורה הם ברוחניות הרי זה העיקר וז"ל בסו"ס ה': משא"כ בנוגע צו תורה ומצוות מצ"ע איז אדרבה: דער מקור והתחלה איז למעלה ברוחניות... און במילא אלע ענינים ווי זיי שטייען אין תורה, איז זייער אפטייטש "בעצם" - ווי זיי זיינען בעליונים ברוחניות עכ"ל.

ובאתי רק להעיר.

יהודה שם-טוב

ה. בלקו"ש בהר ש.ז. ס"ה ואילך מבאר מאמר המדרש בנוגע ספה"ע "אימתי (הן תמימות) בזמן שאין ישוע ושכני' ביניהם", והיינו כסספה"ע מתחיל "ממחרת השבת" כפשוטו, ביום ראשון בשבוע, אז הן "תמימות".

ומסביר (שם ס"ד ואילך): "די מצוה פון ספירה איז מלכתחילה געגעבן געווארן אין צוויי אופנים: די עצם מצוה פון ספירה (וואס איז מעכב כדיעבד, און מוז זיין אין יעדער ספירה, אין וואס פאר א קביעות עס זאל נאר זיין) - איז צו ציילן "ממחרת היו"ט", און עס איז פאראן א קביעות (כשחל פסח ביום השבת) ווען די מצוה פון ספירה איז מיט מער שלימות.

און וואס עס שטייט אין תורה שבכתב - "ממחרת השבת", ווייל דאס איז די מצוה בכל שלימותה". עכ"ל. (ועד"ז מבאר שם דזה שבזמנה"ז אין מקריבין קרבנות ביו"ט, אי"ז משנה היו"ט וקדושתו וכו' מה"ת).

והנה עפ"ז ה'י אפשר לכאר שיטת הרמב"ם דספה"ע בזמנה"ז היא מדאורייתא (ה'י תמידין ומוספין פ"ז הכ"ב). והקשו המפרשים הרי אין מקריבין העומר,

ולפי הנ"ל אואפ"ל דשלימות המצוה היא כשמקריבין העומר,

אבל גם כשאין מקריבין אי"ז מעכב והוי מדאורייתא *
אמנם עפ"ז צלה"כ שיטת הר"ן (סוף פסחים) וסיעתו דספה"ע
בזמה"ז הוי מדרבנן משום דליכא עומר.

ואולי י"ל: זה שמבאר בהשיחה דשלימות המצוה אינו מעכב
גוף המצוה, זהו רק כשיש עצם המצוה (לדוגמא: גם כש"ממחרת
השבת" אינו כפשוטו, מ"מ צריכים ה"ממחרת היו"ט"), משא"כ
כשחסר עצם המצוה.

ובנדו"ד: הנה, לשיטת הרמב"ם דעצם ושורש מצות ספה"ע
היא ההכנה והכשה לחג השבועות (ראה לקו"ש אמור ש.ז. הערות
2, 5), ושלימות המצוה היא כשמקריבין העומר. ולכן ההקרה
(- שלימות המצוה) אינה מעכב.

משא"כ להר"ן - עצם המצוה היא הקרבת העומר, וענין ההכנה
והכשרה כו' היא רק ענין בזמה"ז אבל לא שרש המצוה (ראה לקו"ש
אמור שם בהערות). ולכן כשחסר ההקרה - חסר בעצם המצוה
(לא בשלימותה), לכן הוי המצוה רק מדרבנן. ועדיין יל"ע
בכ"ז.

* * *

מ"ש בגליון לב (קפ"א) להביא ראי' מאוה"ח (עה"פ ראה
טז, ט) דלשיטת הר"ן אם לא הקריבו בזמן הבית הוי המצוה
מדרבנן - צ"ל: דמשם ראי' להיפך. וטעות לעולם חוזר.

אהרן לייב ראסקין
- תות"ל 770 -

ו. בלקו"ש פ' בהר ש.ז. סע"א ח' מציין למשנה בפ"ה במס'
שקלים, דשם מובא שמות של הממונים על כל מיני עבודות.

ושאל דלמאי נפק"מ למנות שמות של הממונים בדורות
שלפניהם? והביא ביאור הרע"כ, ש"הממונים הראשונים שנתמנו
על כך, כך הו' שמם, לפיכך נקראו הבאים אחריהם על שמם".

וביאר, עפ"ז כי ממונים אלו הו' להם תכונות (שמתבטא
בשם), שהו' דרוש בכדי לעשות ענינים אלו במקדש, כך צ"ל
בכל הדורות שלאח"ז.

והנה ע"פ ביאור הרע"כ (שמובא בלקוטס מכ"י קדמוני

(* [ועפ"ז אצ"ל (ראה הקדמת הרי"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג)
הרמב"ם ס"ל כהרמ"ה דהקרבת העומר הוא רק סימן בעלמא להתחלת
זמן הספירה].

במשניות יכין כועז). צלה"ב מהו כוונת המשנה שמציינת דהממונה על הקנין ה' פתחי' (ש) זה מרדכי למה נקרא שמו פתחי', שהי'. פותח בדברים ודורשן ויודע שבעים לשון.

ומכואר במס' מנחות דף סה, א דמרדכי זה (שמוכא במשנה בשקלים) הוא זה שנזכר בנחמ' ז, ז, בין אלו שחזרו לא"י ע"י זרובבל, ז. א. דזהו המרדכי שהי' בימי אחשורוש, א"כ מדוע מציינים לממונה על הקינים שחי בזמן פורים, שהי' בשנת ג"א ת"ד ולא לממונה שהי' בזמן בית המקדש שנבנה בשנת ב"א תתקלה (סדר הדורות).

ויש לומר שכוונת פ"י הרע"ב, הוא שקאי על ראשונים שהיו בזמן בית המקדש השני שהתחילו לכנותו בג"א ת"ח, ואז מרדכי ה' הממונה הראשון על הקינין (ראה תפא"י).

ואין להקשות מדוע מציינת המשנה לממונים הראשונים שהיו בזמן בית שני ולא בית ראשון, משום די"ל שהעבודה ברוחניות, ה' קצת שונה בבית שני מבית ראשון (כמכואר בכמה מקומות בחסידות), ולכן ה' דרוש ענין אחר מהממונים בבית שני, וזהו הטעם מדוע בזמן המשנה ה' נוגע לדעת דוקא אלו שהיו ממונים בזמן בית שני. אבל כ"ז, הוא רק אם נלמוד שזהו פירוש שני ברע"ב, וראה הערה 41.

ב) הנה, המעלה שנקרא פתחי', משום שידע שבעים לשון, לכאורה ה' שייך דוקא למרדכי, משום שהי' מקודם חלק מהסנהדרין, שהיו צריכים לדעת שבעים לשון, א"כ מדוע מובא ענין זה, שהי' יוצא מן הכלל, כאן במשנה זו.

וי"ל דענין זה ג"כ ה' נוגע לממונה על הקנין, כמכואר בתקלין חדתיך על המשנה - "ויודע בשבעים לשון: הוא סיומא דמילתא דלהכי מינוהו לזה לפי שכל הנשים שמביאין הקינים, לשונם משונים לארצותם ללשונותם ומשובש ג"כ, והוא ה' מכין כל ע' לשון וממילא הכין כל שיבושי אותן הלשונות..."

עפ"ז מובן שמעלה זו ה' צריך להיות אצל כל הממונים על הקינים, ולא שזה ה' דוקא אצל מרדכי.

אבל, יש להעיר במס' מנחות סד, ב בתוס' ד"ה אמר להו מרדכי - "...ונראה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו, לפי שאינם ממנים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע".

א"כ נראה שהממונה על קינים, ה' צריך שיהי' לו שני מעלות, הן של פתחי' והן של מרדכי.

אבל צע"ק, דהרי בהל' כלי מקדש פ"ז ה"ט, אינו מוזכר שהי' צריך לדעת ע' לשון, א"כ עדיין אינו מובן מדוע מובא במשנה ענין זה שידע ע' לשון.

ג) ויש להעיר שבהל' כלי מקדש פ"ז אינו מובא שמות הממונים, ואעפ"כ בהלכה כ' הממונה על מעשה בגדי כהונה, משיג הראב"ד - אומר אני שונא פינחס המלביש. וראה כסף משנה שכותב ש'אינו יודע מה מלמדנו".

ואולי יש לקשר את זה עם ביאור השיחה הנ"ל. ואכ"מ. ולהעיר מפני טורי אבן על אתר.

מיכאל לוזניק

- ישיבה גדולה ניו הייווען -

ז. בנוגע לחג השבועות, הנה ידוע שיטת כ"ק אדמו"ר שליט"א דלהיות דחה"ש שונה מכל המועדים, כיון שנקבע ע"י יחיד בספירתו דבסוף מ"ט יום לספירתו יחול חגה"ש, יתכן שמי שעבר קו התאריך ויום ראשון שלו דחגה"ש לא יהי' כששה כסיון, לא איכפת בזה ויעשה יו"ט אחרי המ"ט יום שלו. ועיין לקו"ש ח"ז עמוד 293.

הנה ראיתי מקשים על זה דאם לא יעשה היו"ט בשעה שכולם עושים יו"ט הרי יחסר לו בהקרבת צבור? משום דלגביל' אין יום זה (ו' סיון) יו"ט?

ולבאר זה הנה כלקו"ש בהר ש.ז. אות ג' מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א דיש לפעמים במצוות עצמם שהם בדיעבד ולא מצד אדם המקיימם רק מלכתחילה אויסגעשטעלט שבמצב מסויים אין עושים המצוה בשלימות שחסר כמה פרטים. ועיי"ש.

דלפי"ז אתי שפיר קושי' הנ"ל דאף שאיה"נ הקרבנות צבור הם חלק והשלימות של היו"ט אבל הא גופא שבזמן שאין ביהמ"ק קיים שאין יכולים להקריב קרבנות יש לו יו"ט מה"ת (וע"ש בפנים השיחה ועי' הערה 15 בסופו) מוכח דאף בזמן שיכולים להקריב קרבנות (כשיבנה ביהמ"ק ב"ב) אם יחסר פרט זה אצלו (כגון במי דעבר קו התאריך וכדומה) אין זה נוגע להיו"ט עצמו. ובמילא הא דלא יהי' לו חלק בהקרבת צבור אינו נוגע לקביעות היו"ט.

הרב משה אהרן צבי ווייס

- ברוקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ח. בגיטין דף ז' ע"ב איתא: 'עפר חז"ל הבא בספינה לארץ חייב במעשר ובשבועית אמר ר' יהודה אימתי בזמן שהספינה גוששת אבל אין הספינה גוששת פטור', והנה יש לבאר המחלוקת ככמה אופנים ובהקדים: דהנה בגדר ענין עציץ נקוב כדי

שיתחייב במו"ש, צריך לפעול שני ענינים, א) שצריך לעשות העפר שבעציץ, שהיא כסתם מטלטלין, לקרקע ושדה, כמבואר בתוס' שבת דף צ"ה ע"ב וז"ל: ועוד פר"י דה"ק אין בין נקוב לשאינו נקוב לענין מעשר ופאה וכלאים דכיון דכתיב בהו שדך וכרמך, וכן במעשר כתיב היוצא שדה שנה שנה... ואין בו החילוק אלא לענין הכשר זרעים וכל דדמי לזה כגון שבת שאינו תלויים בדבר שהוא חשוב שדה אלא בתלוש ומחובר עכ"ל, ועייג"כ בשו"ת הראש כלל שני אות ד', ועייג"כ בס' דברי יחזק"ל (סי' ב' אות ט') דמפורש ענין הנ"ל.

ויש עוד ענין, והוא שצריך לעשות העפר שבעציץ גם לקדושת הארץ, כידוע דהחייב במו"ש תלוי בקדושת הארץ, כמ"ש בלקו"ש חלק ח"י ע' 402 (ועייג"כ באנציקלופדי' תלמודית ערך א"י ע' תרט"ו). ואין יכול לפעול ב' ענינים? יש לבאר בכמה אופנים:

בדברי יחזקאל מבאר, שזה נעשה ע"י שהעפר שבעציץ מתבטל אצל הקרקע שלמטה, ועי"ז נעשה העפר כמו חלק מהקרקע שלמטה, ויש בו כל המעלות הנ"ל, ולכן ס"ל לרבנן הנ"ל שבעציץ שע"ג הספינה חייב במעשר משום דמתבטל להקרקע שלמטה משא"כ ר"י ס"ל שלא נעשה הביטול, כיון שיש מים שמפסיק אבל גם הוא ס"ל שאם היא גוששת אז חייב שאז נעשה הביטול בקרקע, וזה ודאי שדווקא בעציץ נקוב אמרינן שנעשה הביטול, אבל בעציץ שאינו נקוב פטור במו"ש, משום שהביטול גופא נעשה ע"י שהעציץ יונק מליחות הארץ ועי"ז נעשה מחובר להקרקע, וכפרש"י בשבת דף צ"ה ע"א ד"ה התולש, ופי' מחובר שהוי כחלק מעצם הקרקע, וזה נעשה ע"י שמתבטל אליו, משא"כ באינו נקוב לא הוי כלל מחובר אליו.

ועוד יש לומר באופן אחר קצת והוא. דלא שהעציץ מתבטל אל הקרקע ובדרך ממילא נעשה מציאות חדשה (דיש לו ב' הענינים א) מציאות של קרקע ב) ובקדושת של א"י) כמו הקרקע גופא, אלא כמבואר בשו"ת הרא"ש הנ"ל, דהעציץ מצד עצמו היא מטלטלין ואין דרך כלל ליזרע על דבר המטלטל, אלא ע"י שהיא מחובר לקרקע עי"ז נעשה דבר קבוע במקום א', וי"ל דעי"ז שנעשה קבוע במקום אחד אז נעשה בדרך ממילא קרקע כיון שהיא בעצם עפר. ובמקום אחד, א"כ יש לה דין קרקע, אבל לפי"ז נמצא שיש לה רק דין קרקע ואין לה דין קדושת הארץ, לכן י"ל דזה נעשה ע"י שמתבטל אל הקרקע שלמטה אז נעשה גם בקדושת הארץ.

וי"ל בזה שיטת רש"י בגמ' הנ"ל (גיטין), דפי' שם דאיירי שהספינה הוא של חרס ואינה צריכה לינקב, ולרבנן אמאי חייב במו"ש משום "שהנהרות שבא"י הרי הם כא"י". ולכאורה מה ענין "שהנהרות הם א"י" לענין חיוב מו"ש? אבל לפי הנ"ל מובן. דעי"י היניקה אז נעשה קבוע ונעשה קרקע.

והקדושה נעשה ע"י הביטול, ולרבנן הביטול נעשה אל המים שגם להמים יש לה קדושת הארץ כפרש"י הרי הם כא"י. משא"כ לר"י אין להמים דין א"י ובמילא אין לה אל מה להתבטל א"כ פטור במו"ש משום שאין לה קדושת הארץ (ולפי הנ"ל מובן כל הסוגיא בגמ' שם, דמדמה דין הנ"ל (דהעציץ ע"ג ספינה) להדין דהמביא גט בספינה (לא"י) כמביא בא"י. תניא אידך כמובא בחו"ל. דהמחלוקות הוא. אם יש להנהרות כל תורת יבשה (כפרש"י), וזה גופא הוא מחלוקות דרבנן ור"י. ועיין בקובץ אהלי תורה חוברת י"א באריכות).

והנה יש לבאר המחלוקות באופן אחר, והוא שיטת הרע"ב בחלה פ"ב מ"ב וז"ל: חייב במעשרות, אם זרע וצמחו הזרעים כעפר שבתוך הספינה ואעפ"י שמעפר חו"ל הוא, הואיל והיא נקובה הזרע יונק מלחות עפרה של א"י עכ"ל. וי"ל הביאור בזה דגם הוא ס"ל דשם קרקע נעשה ע"י שיונק. ונעשה קבוע במקום אחד, אלא דהוה קשה לי' דמעפר חו"ל הוא פי' ואין לה קדושת הארץ, ות"י כיון שהזרע יונק מליחות של קרקע א"י א"כ יש בהליחות גופא הקדושה.

נמצא שזרע מקרקע, והן שזרע מקדושת הארץ, שהליחות שהיא מקבל יש בה הקדושה, (ויש לבאר באופן אחר ואכ"מ).

דלפי"ז נמצא דהכל תלוי בהיניקה, דאם הוא יונק אז נעשה ב' הענינים הנ"ל וחיוב במו"ש ואם לאו פטור, וי"ל שכן ס"ל להתוס' בסוגיא הנ"ל (בד"ה עציץ נקוב) שמפרש המחלוקת. דלרבנן חייב משום שמקבל יניקה אבל לר"י אינו מקבל יניקה מעליותא כיון שהספינה בורחת כו' לכן פטור (ועיין בקובץ הנ"ל בפרטיות בכל הסוגיא).

ויש להעיר דיש עוד פי', והוא בירושלמי חלה פ"ב ה"א דמפרש שם דהמחלוקת בין רבנן לר"י הוא: דרבנן ס"ל כיון דכתיב כל מקום אשר חדרך כף רגליכם לכם יהיה, לכן גם מה שבספינה נתקדשה בקדושת הארץ (וכפי' הר"ש סיריליאו "וספינה שנכנסה דריכת רגליכם הויא"). משא"כ ר"י ס"ל דפסוק זה קאי על מה שפרט שם הכתוב מן המדבר והלבנון מן הנהר כו' לכן לא נתקדשה אם היא על המים רק אם היא ממש בגבולי הארץ פי' שהיא גוששת. וי"ל דגם הירושלמי ס"ל דלכו"ע יש דין שדה וקרקע על העפר שבעציץ אלא דהשאלה הוא רק בנוגע לקדושת הארץ, דרבנן ס"ל שנתקדשה בקדושת הארץ ע"י עיני הכיבוש משא"כ ר' יהודה כנ"ל.

אבל לפי כל הנ"ל לכאורה משמע דבין לרש"י, והרע"ב ותוס', והירושלמי, למדו דאיך נעשה הענין של שדה, ע"י שמקבל לחלוחיות הקרקע, נעשה קבוע במקום אחד ושם שדה עליו לא כמו הדברי יחזקאל הנ"ל, ולכאורה משמע שכן ס"ל להלחם

משנה (בפ"ב מהל' ביכורים הל' ט') דכתב בפשטות דאין חילוק בין הוא עפר חו"ל הבא בא"י, ובין עפר א"י הבא בחו"ל "כיון ששניהם בשעת שנכנס למקום שני נעשה כאותה מקום", וי"ל הביאור דגם הוא ס"ל דכיון דמקבל לניקה אז מיד מתבטל אצל הקרקע, ואי"צ פעולה אחרת לעשותה בקדושת הארץ.

יוסף לרמן

ט. קריאת שם לבת וזמנה

- א) כשם שהאב (דוקא) קורא שם לבנו כך קורא שם לבתו (1).
- ב) אם נולדה בת ואב"י אינו בעיר לא יקראו שם להילדה עד שיבא האב והוא יקרא להם שם (2) ובינתים קודין לה על שם משפחתה (3).
- ג) האב קורא שם לבתו כשעולה לתורה (4).
- ד) אצל אחינו הספרדים נקראת קריאת שם הבת "זכר הבת" ויש ביניהם קצת שנויי מנהגים (5).
- ה) מתי קוראין שם לבת (6) יש בזה חילוקי מנהגים. יש אומרים שקוראין לה שם ביום שנולדה (7).
- ו) ויש אומרים שקוראין לה שם ביום קריאת התורה הראשונה אחר הלידה אף בחול ואין ממתנינים עד השבת (8)
- ז) יש נוהגין לחכות עד יום השבת קודש (9).
- ח) ויש אומרים שאין לקרות לה שם קודם חמשה ימים מלידתה ואם יום השלישי הוא בשבת קודש יכול לקרות לה שם (10)
- ט) יש נוהגין לחכות עד שימלאו להבת חדש שלם ואז נותנין לה שם (11)
- י) יש נוהגין להמתין עד השבת שהילודות הולכת לבית הכנסת ואז קורין לה שם (12).
- יא) יש נוהגין לחכות עד ארבעים יום ואז קורין לה שם (13).
- יב) עושין סעודת שמחה כשקוראין שם לבת (14).
- יג) צריך לדקדק בקריאת שם בתו שיקרא לה בשם ברור של תורה ולא בשם קטנות (15).

מקורות וציונים

1) עיין בספר ברית אבות (לר' שבתי ליפשיץ) סימן ח' את ג' וז"ל וכשם שמקפידים הזכרים שדוקא אביהם ישימו להם

שם בשעת המילה כן לנקיבות בזמן הנהוג האב יבטה בפיו שמן עכ"ל.

(2) עיין ברית אבות הנ"ל (הובא דבריו בספר הברית (להרב משה בונים פירוטינסקי) עמוד רפ"ב אות (ג') וז"ל וכתב בספר יד אהרן חלק אה"ע סי' קכ"ט דיש משפחות שנהגו כשהאשה יולדת נקבה ובעלה אינו מצוי בעיר אז אין משימין שם לנערה עד שיבא אבי' עכ"ל.

(3) וביני ביני קורין אותה בשם המשפחה אם שם המשפחה הוא אהובי קורין לה אהבה וכיוצא וכשיבא אבי' קורין לה שם העצם שרה או רבקה וכו' עכ"ל ברית אבות הנ"ל.

(4) עיין בספר המטעמים (הובא דבריו בספר זכרון מנחם (מהרב נתן נטע זעבער) תשובה ט') וז"ל משום דכתיב וקורא לך שם חדש אשר פי ה' יקבנו, פי' ה' זו תורה עיני"ש ועיין ג"כ בספר לקט הקמח החדש סי' קל"ו ס"ק כ"ח שעלי' זו אינה דוחה שום חיוב אחר מפני שיכול ליתן השם בפעם אחרת ע"כ ועיין ג"כ בשו"ת מנחת יצחק (להרב יצחק ווייס) חלק ד' סי' ק"ז אות א'.

(5) וזהו סדר זכך הבת: המברך לוקח את התינוקת בידו ויאמר יונתי בחגוי הסלע כסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראך נאווה (שיר השירים ב' י"ד).

(ואם היא הבת הראשונה שנולדה לו יאמר: אחת היא יונתי תמתי, אחת היא לאמה, ברה היא לילודתה, ראוה בנות ויאשרוה, מלכות ופילגשים ויהללוה (שה"ש ו' ט') ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחותינו את היי לאלפי רבבה, ויירש זרעך את שער אויביו (בראשית כ"ד ס').

ואח"כ מברכים את הילדה: מי שבירך (אמותינו) שרה ורבקה רחל ולאה, ומרים הנביאה ואביגיל ואסתר המלכה בת אביחיל, הוא יברך את הילדה הנעמה (הזאת) ויקרא שמה (פלוגית בת פלוני) במזל טוב ובשעת ברכה, ויגדלה בבריאות שלום ומנוחה, ויזכה את אבי' ואת אמה לראות בשמחתה ובחופתה, בבנים זכרים עושר וכבוד דשנים ודעננים ינובזן בשיבה, וכן יהי רצון ונאמר אמן, (עיין כזה בסידור בית יעקב (לר' יעקב עמדין) ע' 212 ובשאר סידורי ספרד).

(6) עיין בספר ברית אבות הנ"ל וז"ל: והנה לגבי נשים לא מצינו שעת הכושר שתקנו חז"ל שיקראו שם בישראל ע"כ ועיין ג"כ בשאלות ותשובות מנחת יצחק (הנ"ל).

(7) עיין בספר ברית אבות (הנ"ל) שמביא מנהג כזו.

8) עיין בדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בליקוטי שיחות חלק י"ב עמוד 268 הובא דבריו כתשובות וביאורים - יגדיל תורה עמוד 268 וז"ל הנהיתי מה שהודיעני שקרא לכתו תחיל שם ביום ה' ועל פי מה שסיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שפעם בהוולד אחת מבנותיו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, קראו אדה"ז ואמר לו שאף שיש טעם הנותן מקום לומר לחכות בקריאת השם עד קריאת התורה דש"ק, בכ"ז מפני טעמים ידועים אין לעשות כן, ויקרא שם לבתו ביום הקריאה הקרוב ליום הלידה.

ומזה שסיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ענין זה בנוגע לאיש פרטי כאן, הרי זה הוכחה שזוהי הוראה כללית לכל ע"כ ועיין בדרכי חיים ושלום סדר קרה"ת אות רי"ט שמביא בשם ספר תפארת בנין (מבעל דרכי תשובה) בסופו בתשובה הי' וז"ל הביא בשם הגה"ק כל בני יששכר ז"ל לקרוא לה שם תיכף בשעת קריאת ס"ת הסמון להלידה באמרו להלידה באמרו כשלמא כשנולד בן ציותה התורה להמתין שמנה ימים למולו ואז יקראו לו שמו אמנם בנקיבה מדוע נמתין אפילו יום אחד מבלי לקרוא שם כשיראל כי את אשר נקרא לו נפש חי' הוא שמו וממשיך קדושת ישראל על הילד ואיך יאחרו מיהם קריאת חתורה הראדון האפשרי ע"כ. ועיין ג"כ בשו"ת מנחת יצחק ח"ד סימן ק"ז ועיין ג"כ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ו' סימן כ' הובא קיצר מדבריו בנועם כרך ע"א עמוד ד"ש דסב"ל כמנהג זו.

9) עיין בשו"ת מנחת יצחק הנ"ל שככה נהגו בסיגעת. ועיין ג"כ בתוספות חיים על הח"א כלל ל"א (הובא בזכרון מנחם הנ"ל) שהמנהג לקרוא שם בשבת קודש ומפני זה נקרא בעל היולדת מהחיובים לעלות בתורה, ועיין בשו"ת מנחת יצחק הנ"ל שמביא טעם למנהג זו מפני שבעת שקורא שם לבתו קצת מצוה לשמוח ולעשות סעודה ובימי החול טרודים על המחיל ועל הכלכלה ואי אפשר לקבוע סעודה בשיר ושבח והלל ע"כ כדי לעשות מצוה מן המובחר ממתינים עד ש"ק ע"כ ועיין בליקוטי שיחות הנ"ל שמביא מנהג כזו (אף שאין אנו נוהגין כך).

10) עיין בספר טעמי המנהגים אות תתקכ"ט וז"ל שמעתי בשם הרב הצדיק הקדוש מהר"ש מבעלז זצוק"ל שאם נולדה לאחד בת אין לקרות לה שם קודם חמשה ימים ואם יום השלישי הוא בש"ק יכול לקרות לה שם בש"ק עכ"ל ועיין ג"כ בספר ליקוטי א"ש ח"ב עמוד רע"ה וז"ל, לקריאת שם לבת הנולדה טוב להמתין חמשה ימים מיום לידתה, אך אם יצא שבת בתוך החמשה ימים יכול לקרותה בשם בש"ק אפ"ל קודם חמשה ימים ע"כ ועיין בליקוטי שיחות שם אחר שמביא מ"ש בספר טעמי המנהגים הנ"ל כותב ומי יודע אם שמועה אמיתית היא עכ"ל ובשו"ת מנחת יצחק הנ"ל וז"ל וטעמו ונימוקי בקודש כמוס ממני עי"ש.

11) עיין בספר ברית אבות (הנ"ל) סי' ח' אות ג' הובא

בדבריו בספר הברית עמוד רפ"ב וז"ל ויש מקומות שנותנין שם להכת בסוף חודשן לפי שהאשה משולה לירח וכשיש לה ימים כימי מולד הלבנה נקראת בשם כמ"ש בספר זכר דוד מ' א' פ' פ"א עי"ש עכ"ל.

ועיין בשו"ת מנחת יצחק הנ"ל שמביא (בלשון השואל) מנהג לחכות עד ב' שבועות אז נותנין לה שם אבל אינו מביא מקור לזה.

12) עיין בספר מגדל עז (הובא בספר הברית שם) וז"ל ביום ש"ק שהולכת היולדות נקבה בבית הכנסת עושין מי שבידך ללידה וקורין לה שם בישראל ואם אינה הולכת מ"מ האב או אחרים נותנין לה שם בסוף ארבעה שבועות משקרוכה לצאת מספק נפל ואין משגיחין להמתין לה שלשים יום עכ"ל ועיין ג"כ בסידור בית יעקב - מנהג ספרד - עמוד 212.

13) עיין בספר בעלי ברית אברם (מהרב אברהם אזולאי) פרשת תזריע וז"ל דע להרחם נקרא בלשון תורה ולד. כאמרו ותהי שרי עקרה אין לה ולד. והטעם שנקרא ולד להודיענו שעיקר שושר הרחם אינו נברא באשה אלא אחר שיצא לאויר העולם וזה נרמז במלת אין לה ולד בגמטריא ארבעים ודע שאין הבן הישראלי ראוי להקרא בשם עד שנימול. שעל ידי המילה ניתקן אברהם זכרות להיות כשר וראוי לבוא בקהל להוליד בנים, וכן הבת אין ראוי לה שתקרא בשם עד שיבריא לה שרש אבר הרחם שהוא אחר ארבעים יום ללידתה עכ"ל עי"ש ועיין ג"כ בספר כורת הברית (מהרב אליהו פוסק) חלק נחל הברית על סי' רס"א ס"ק ה' שמביא דברים אלו.

14) עיין בטעמי המנהגים סימן תתקכ"ט וז"ל ובספר המאור הגדול פירוש קרואי מועד אנשי שם וז"ל שמעתי שאפילו בעת שקורא שם לכתו הנולדה הוא קצת מצוה לשמוח ולעשות סעודה כי באה נשמה קדושה מעולם העליון כל הנשמה באת בעת קריאת השם כי נפש חי' הוא שמו, לכן הבני עלי' היודעין מזה עושין מועד ויו"ט להלל ולשבח לבוראן. וזהו קרואי מועד אנשי שם היינו שהיו מבני עלי' והיו עושים מועד ויו"ט בשיר ושבח והלל בעת שהיו קוראין שם לאנשיהם אפילו בכת שלא הי' שם אלא קריאת שם בלבד אפילו הכי היו עושין מועד ויו"ט עכ"ל ועיין לעיל ציון 9.

15) לדוגמא יקרא לה רחל ולא רעכלא שהוא שם קטנות עיין יעב"ץ בסידור בית יעקב עמוד 212 והטעם שלא יבוא לספק בכתיבת כתובתה וגיטה עי"ש.

ואסיים בדברי הדרישה יו"ד סימן ש"ס וז"ל דמה שנוהגין כשמלווין החתן בשבת ביציאתו מבה"כ ויש ג"כ תינוקות לקרוא לה שם כנהוג הולכין עם החתן והכלה אצל התינוקות בקצת

מקומות ומשם הולכין עמהם לבית החתן היינו נמי דס"ל דקריאת שם לבנות הוא במקום קריאת שם לזכר בשעת המילה וצריך לאקדומי דמילה קודם לחתן דהא מילה קודם למת ומת קודם לחתן אחר הכנסת החופה עכ"ל הדרישה היינו דקריאת שם לבת דומה במעלה לברית מילה ויש מטעם זה להקדימה לחתן.

הרב ישעי' זוסיא ווילהעלם

- ברוקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

י. מובא בתניא פ' כ"ב איך שכל הנבראים, ואפילו הדברים הטמאים אשר שנא - החיות שלהם הוא מהרצון העליון.

אבל החילוק הוא בהסתר הפנים, שבדברים הטמאים וכו' החיות הוא מבחי' אחוריים של הרצון ואפילו החיות הזה הוא רק בבחי' מקיף אליהם.

ובפ' כ"ג הוא מבאר ש"רמ"ח מצוות עשה" הם פנימיות רצון העליון וחפצו האמיתי המלוּבש בכל העולמות וכו' להחיותם כי כל חיותם ושפעם תלוי במעשה המצוות של התחתונים וכו' והוא ממשיך לבאר שעל ידי מעשה המצוות מוסיפים אור וחיות בעולמות.

ובפ' כ"ד הוא, שזה לעומת זה הן שס"ה מצות ל"ח וכו' מאחר שהן נגד רצונו וחיותו ית' והפכם ממש הם נפרדים מיחודו, וכו'.

ובפ' ל"ז הוא מסביר יותר באריכות איך שע"י קיום רמ"ח מצות עשה ממשיכים אוו"ח אלוקי עד בקליפת נוגה (מלמעלה למטה), וע"י שמירת שס"ה לא תעשה מעבירים את רוח הטומאה משס"ה גידלי'.

והוא ממשיך לבאר איך שישראל הם כללות החיות של העולם שבשבילם הוא נברא.

וע"י שכל ישראל יקיים רמ"ח מצות עשה, ומעלה את קליפת נוגה שבו לקדושה ועי"ז את חלקו בעולם.

וכל זה יושלם בימות המשיח וכו'.

וכל דבר שמשתמשים בו לצד הקדושה מוסיפים בו חיות קדושה, וכן ר"ל להיפך.

ולכאורה צריכים להבין את כל הנ"ל, האם השינויים של חיות דקדושה או להיפך, זה רק ברוחניות ז.א. שאמת החיות נמצא בגשמי, אבל בזה ענינו נגמר (שבפועל בגשמי לא נפעל שום שינוי).

או איך שלכאורה יותר פשוט להגיד, שכן נפעל שינוי כפועל בגשמי, שהיות והחיות השתנה אז גם הגשמי שחי' ממנו השתנה, וזה בא בריבוי מדרגות עד כמה השינוי, והכל לפי שינוי החיות.

והנה לכאורה אפשר לבער ע"ד שהבורא ברא ארבע יסודות גשמיים וכל הנבראים מורכבים מכ"א מהם וכמו שבכללות יש דצח"ם, ובפרטות יש ריבוי עצום של מורכבים,

על דרך זה, אולי, יש לומר בנוגע לעניינינו בכללות שלש מדרגות של מורכבים גשמיים א. קדושה ב. ק"נ. ג. גקה"ס. ובפרטות ריבוי עצום. בסגנון אחר כשהגשמי יונק מהקדושה הוא מורכב מסוג א', וכשהוא יונק מהיותר פארעווע. הוא מורכב מסוג ב, וכשהוא יונק ר"ל מהצד ההפכי אז הוא מסוג ג.

המורם מכהנ"ל כל התנהגות שיהודי מתנהג לא לפי התורה אז הוא משנה את מזגו הגשמי וכן של העולם לרעה וכן כל גשמי שהוא יותר לצד הקדושה, מזגו שונה מהתחתון ממנו, וכמו שיש שינוי בין בהמת טהורה לטמאה, כן ועוד יותר יש חילוק במידוג הגשמי בין יהודי לאינו יהודי, (וכשהוא מתגיד אז הוא משתנה להיות כמו יהודי, ויש בזה אריכות וד"ל).

וכן יהודי שנגע במת אז עכ"פ עד שיטהר, על אחת כמה וכמה, כשיהודי מתנהג כראוי ע"פ התורה, אז לא מבעי מתי שהוא מקיים מצוות, (ולמשל כשהוא מניח תפילין אז הוא משנה את עצמו וכן את העולם בעיקר בחיות הפרטית של מצוות התפילין וכן הוא משנה את הקלף הגשמי שקודם זה הי' ק"נ ועכשיו הקלף קדוש) אלא אפילו בחיי יום שלו אז בכל פעולה שהוא עושה היא משנה את העולם הגשמי כפועל בגשמיות לטובה שיהי' הרכבה ראוי' להשכנת השכינה בו.

כל הנ"ל אני כותב אחרי שדברתי עם כמה אברכים ושמעתי הרבה חילוקי דעות בזה (ולאו דווקא אם השינוי הוא בהרכבה של הד' יסודות אלא באם יש בכלל שינוי בגשמיות).

ואבקש מקוראי הגליון להעיר בזה, ובזה שיהי' לתועלת דרביים.*

הרב יוסף יצחק לאש
- ברוקלין נ.י. -

(* ויש להעיר לזה ממאמר באתי לגני תשי"ב אות ד' "דקיום המצוות בדבר הנפרד כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי הרי לא ניכר לעין בשר הגשמי שוב שינוי בהקלף והצמר". (ההדגשה הוא מהכותב). הרי משמע שיש שינוי בהקלף.

יא. באוה"ת שמות (כרך ז' ע' ב'תקיז) בענין כיום חתונתו "ועויל" בפל' חתן כפשוטו שהוא לשון תערובות כמ"ש בת"י פ' ראה". ועד"ז באוה"ת שה"ש (ע' שפז): "וענין חיתון פירושו תערובת כמ"ש בת"י פ' ראה ע"פ לא תחתן לא תתערב כו"י".

ולכאו' בשני המקומות הוא טעות מעתיק (וכיו"ב) וצ"ל פ' ואתחנן [ג, ז].

ב) באוה"ת שה"ש שם (ועד"ז בשה"מ תרנ"ט ע' רג) מביא המד"ר ביום חתונתו זה סיני חיתונין היו שנאמר וקדשתם היום ומחר, וכותב: "משמע שחתונתו זהו אירוסין כמו שהביא ע"ז מפסוק וקדשתם היום ומחר שהו"ע קדושין וכ"מ בכתובות דק"ב ע"ב דקדושין נק' חיתון, אף שבתוס' בכתובות דמ"ז סע"א נדחק ר"ת לפרש בענין אחר, מ"מ גם לדבריו כן, וכ"ש שהעיקר כפרש"י כמ"ש במ"א [בשה"מ תרנ"ט שם מציין בענין זה לחידושי הצ"צ על השי"ס כתובות פ"ד על הגמ' דף מ"ז], וגם מהמדרש הזה ראוי לפרש"י דאירוסין נק' חיתונין".

ובתו"ח שמות ש, א: "ועד"ז הי' בשבועות שהי' רק אירוסין עדיין ולא חופה כי עיקר הפל' של חתונתו הוא אירוסין לבד המו ויתחתן כו"י". ע"כ ולכאו' כוונתו בתו"ח להפסוק (מל"א ג, א): ויתחתן שלמה את בת פרעה, (בקונקודנצ'י מביא על תיבת ויתחתן פסוק הנ"ל ופסוק נוסף בדה"ב יח, א: ויהי ליהושפט עושר וכבוד לרוב ויתחתן לאחאב).

הרב אלי' מטוסוב
- ברוקלין נ.י. -

ש ל ח ו ת

יב. בשיחת אור לערב שבועות נת' ע"ד לימוד מס' סוטה בימי הספירה דף ליום דף ליום (ראה "היום יום" ז איר). דהגם שהמס' מתחיל מדף ב' (ומסיים בדף מט), הרי גם ה"שער-בלאט" נחשב כדף.

והצמר רק שאינו ניכר. (ויש לעיין בהמצוין שם בהערה כ"ד). אבל מה שכתב שנעשה שינוי גם בהרכבה צריכים למצוא לזה מקור, כי לכאורה אפשר לומר שהשינוי הוא רק בהגסות והדקות של הגשמי (די איידלקייט פון דער זאך) שזהו הרוחניות שבגשמיות שזהו דבר כזה שיכול להיות ניכר גם לעין בשר הגשמי, אבל כאן הוא בדקות יותר שאינו ניכר.

המערכת

ולהעיר משיחת חג השבועות ה'שלי"ט (הנחה בלתי מוגה)
 וז"ל: עם איז א מנהג אז בימי הספירה לערנט מען מס' סוטה,
 דף ליום דף ליום, אנהויבן לערנען הויבט מען אן דעם ערשטן
 טאג חוה"מ (ניט דעם צווייטן טאג יו"ט) וואס יעמאלט לערנט
 מען דעם ערשטן דף, דף ב', דעם צווייטן טאג דף ג, און אזוי
 לערנט מען דף ליום דף ליום ביז אז צו שבועות איז מען מסיים
 די מס'. עכ"ל שם.

א.ש.ב.ר.

- ברוקלין נ.י. -

יג. בהתוועדות דש"פ כהו"ב מבה"ח סיון אמר כ"ק אדמו"ר
 שליט"א דאין סברא שלא לומר תחנון ביום ט"ו באייר מצד
 אכילת קרבן פסח שהיא בליל ט"ו, כי כל האכילה בליל ט"ו
 הוא מצד שהיא הלילה די"ד, כיון דבקדשים הלילה הולך אחר
 היום, וביום ט"ו הרי אסור לאכול ק"פ, וכל אכילתו הוא רק
 בלילה משום שבא בהמשך ליום י"ד, וא"כ איך אפשר לומר דמצד
 אכילת פסח בליל ט"ו, לא יאמרו תחנון ביום ט"ו שאז אסור
 לאכול הקרבן.

ולפ"ז צריך להבין במה שהביא בס' שער יששכר במאמר
 פסחא זעירא בשם המחברת הקודש דבמקום אחד כתב שלא לומר
 תחנון ביום ט"ו משום אכילת קרבן פסח, אבל אח"כ במקום אחר
 כתב (במחברת הקודש) דאין אומרים תחנון רק ביום י"ד, דאף
 שאכלו בליל ט"ו, מ"מ אכילת פסחים לא מעכבא, עיי"ש, משמע
 מזה דאם ה"ל הדין דאכילת פסחים מעכבא לא היו אומרים
 תחנון גם ביום ט"ו, ולפי המבואר לעיל יוצא דאפילו כשנימא
 דאכילה מעכבא, מ"מ אין זה שייך כלל ליום ט"ו?

והנה לעיל נתבאר דאכילת ק"פ בליל ט"ו הוא משום
 דבקדשים הלילה הולך אחר היום, וזהו בדוגמת שאר הקרבנות
 הנאכלות ליום ולילה, דהלילה בא בהמשך להיום, אלא דכאן
 גילתה התורה דאי אפשר לאוכלו מיד אחר ההקרה, אלא דבעינן
 שיאכלנו בלילה דוקא, ולכאורה יש מקום להסתפק ולומר באופן
 אחר, דבאמת הרי זה קרבן של חגה"פ שהוא בט"ו, והוא חובת
 היום של ט"ו, אלא דמכיון שיש דין שצריך לאכלו בלילה דוקא
 ע"כ הרי מוכרח לשוחטו מבעוד יום י"ד דוקא, כדי שיוכל
 לאוכלו בלילה, וע"ד המבואר בפסחים סה, א, וברש"י שם דשחיטת
 ק"פ וזריקת דמו אי אפשר אלא ביום דכתיב ביום צוותו להקריב
 את קרבניהם ביום ולא בלילה, דלא שייך הקרבה בלילה (וראה
 רש"ש שם) וע"כ צוותה התורה שההקרבה צ"ל ביום י"ד, אבל
 עצם הקרבן הוא חובת ט"ו.

ולפ"ז אפשר לבאר דכזה תלוי ג"כ הענין דאמירת תחנון

ביום ט"ו, דבהשיחה סב"ל כנ"ל כאופן האי דאכילת ק"פ בליל ט"ו משום יום י"ד, דהקרבן הוא חובת י"ד, ולכן אפילו אי נימא דאכילת פסחים מעכבא, בודאי צ"ל ביום ט"ו, כיון דהאכילה אינו שייך ליום ט"ו, אבל בהמחברת הקודש אפ"ל דסב"ל כאופן ה'ב', דאכילת הקרבן בליל ט"ו הוא משום דט"ו הוא חובת הקרבן כנ"ל, ולכן אם אכילת פסחים הי' מעכב, לא היו אומרים תחנון.

ועי' פסחים ג,א, יכול יהא נאכל אור ליום שלישי, ודין הוא זבחים נאכלים ליום אחד ושלמים נאכלים לשני ימים, מה להלן לילה אחר היום אף כאן לילה אחר היום כו' וכתב רש"י שם: זבחים נאכלים ליום אחד תודה דכתיב ביום קרבנו יאכל ושלמים נאכלים לשני ימים מה להלן לילה אחר היום דכתיב בגופי' דקרא לא יניח ממנו עד בוקר הא כל הלילה אוכל וכן פסח לא תותירו ממנו עד בוקר, אף כאן לילה אחר ימים הכתובים בה עכ"ל. והנה מ"ש רש"י מה להלן לילה אחר היום דכתיב לא יניח כו' כוונתו להא דמבואר בחולין פג,א, דבקדשים הלילה הולך אחר היום דכתיב לא יניח ממנו עד הבוקר, אלמא לילה שלאחריו קרי יום קרבנו עד הבוקר, עי"ש. והקשה בצ"ח שם דלמה הזכיר רש"י כאן הענין דקרבן פסח, הרי בפסח לא שייך לומר הענין דלילה הולך אחר היום, שהרי פסח אינו נאכל ביום זבחו כלל, והתחלת זמן אכילתו הוא בלילה, ואיך שייך אכילת הפסח לדין הנאמר בכל הקדשים שהלילה הולך אחר היום?

ונראה מזה דאי' ברורה למשנ"ת בהשיחה, דגם בקרבן פסח יש הענין דלילה הולך אחר היום ככל הקרבנות, ובאמת מצד הדין קרבן הי' אפשר לאכלו גם ביום י"ד, אלא דכאן חידשה התורה דין מיוחד שצריך להמתין עד הלילה, אבל באמת הי' כשאר קדשים שהלילה הולך אחר היום.

ועי' ג"כ פסחים קכ,ב, אלמא מחצות הוי בותר, מאן תנא ראב"ע הוא דתניא ואכלו את הבשר בלילה הזה כו' עד חצות, אי"ל ר"ע והלא כבר נאמר עד שעת חפזון, אי"כ מה ת"ל בלילה יכול יהא נאכל כקדשים ביום ת"ל בלילה, בלילה הוא נאכל ואינו נאכל ביום, ור"ע האי הזה מאי עביד לי' מיבעי לי' למעוטי לילה אחר, סד"א הואיל ופסח קק"ל ושלמים קק"ל, מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד, אף פסח אוקים לילות במקום ימים ויהא נאכל לשני לילות ויום אחד, כתב רחמנא הזה. ע"כ

וברשב"ם שם ד"ה שלמים, נוקים שני לילות במקום שני ימים של שלמים ויהא נאכל לשני לילות ויום אחד לא שיאכלנו ביום אלא שיהא שהות זמן שלא יפסל באכילה בשביל המתנת היום ויאכלנו בליל השני קמ"ל, כך פירש"י בברכות דף ט', ולי נראה שאף ביום שבינתיים יאכל שהא בלילה הזה לא בא למעט

אלא יום שחיטתו שלפני הלילה הראשון, אבל מכאן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של לילה השני, עי"ש.

ובס' משאת משה (פסחים סי' ו) ביאר פלוגתתם בהנ"ל, דרש"י סב"ל דכעצם הוה הקרבן חובת יום י"ד, וכיון דחידשה התורה דצריך להמתין עד הלילה, הרי מוכח מזה דאכילת ק"פ צ"ל בלילה דוקא, (בדוגמת שיטתם כמה מצוות שצ"ל ביום דזקא) ולכן סב"ל בפשיטות דאי אפשר לאכלו ביום ט"ו, אלא דהפי' הוא שאינו נפסל ביום, אבל הרשב"ם סב"ל ע"ד המבואר באופן הב' דכעצם הרי זה קרבן של יום ט"ו, וא"כ מזה שאינו נאכל ביום י"ד אינו הוכחה דצ"ל בלילה דוקא, אלא דבליל ט"ו מתחיל מצוותו, וא"כ לולי הקרא דבלילה הזה, הו"א דאפשר לאכלו גם ביום ט"ו, כיון דליכא שום הוכחה דמצוותו בלילה דוקא, ולזה קמ"ל "הזה", דצריך לאכלו רק בליל ט"ו ולא אח"כ, וא"ש דרש"י לשיטתו קאי.

ולפי דבריו אפ"ל כנ"ל דהשיחה קאי לפי שיטת רש"י, והמחברת הקודש כשיטת הרשב"ם, (ועי' לקו"ש חט"ז פ' בא שיטת לחלק בזמן אכילה בין פסח ראשון לפסח שני, אבל בהמחברת הקודש אפ"ל דסב"ל דהוה בדוגמת פסח ראשון ולכן א"א לאכלו עד הלילה).

ועי' ג"כ בר"ה כ, ב, ברש"י ד"ה חצות לילה איכא בינייהו שכתב וז"ל: ולמאן דיליף ממצה אין היום הולך אחר תחילת הלילה, שהרי מחצות לילה הראשון של פסח עד יום האחד ועשרים אכילת מצה רשות, ובלבד שלא יאכל חמץ, וחצות לילה הראשון חלוק מהם ונמשך עם הפסח הנשחט עם ארבעה עשר שהמצה נאכלת עמו חובה כו' עכ"ל, מבואר בזה ג"כ שיטת רש"י דעד חצות לילה ה"ז ביום י"ד, ולכן הפסח הנאכל בליל ט"ו ה"ז אכילה דיום י"ד, עי"ש. ובגליוני הש"ס להגרי"ע שם האריך לבאר בשיטת רש"י דפסח ומצה אין לחשוב ממצות החג כיון דהקרבת פסח עוד בערב פסח, ואכילת הפסח בלילה הוא מפאת שבקדשים הלילה הולך אחר היום שעבר ונחשב עדיין ערב פסח, וכאכילת כל הקדשים בלילה שאחר ההקרבה, ובפסח גזה"כ שאינו נאכל ביום, אבל האכילה בלילה עדיין מתורת יום כו' ועפי"ז מכאן הטעם דלא שייך אכילת פסח ומצה בתוס' יו"ט, דענין התוס' הוא שמקבל ע"ע קדושת היו"ט עוד לפניו, וזה אינו מועיל לענין פסח ומצה, כיון דאינו מצד היו"ט, אלא משום דגזה"כ דבעינן לילה, עי"ש בארוכה. ועי' בבעל המאור שם שפי' באופ"א מרש"י.

(ויש להעיר דבתוס' ר"י החסיד ברכות כז, ב, בד"ה דרב מביא דאפ"ל דאפשר לקיים מצות אכילת ק"פ אפילו בזמן התוס', עי"ש, ואפ"ל דהוא סב"ל דאכילת ק"פ הוא דין בקדושת החג בט"ו, ולכן שייך בזה תוס').

מיהו לכאור' מהך דר"ה לכאורה אפשר לדחות דהרי לכאור' שם קאי רש"י לשיטת ראב"ע שנאכל עד חצות וכמ"ש ברש"ש שם, וא"כ אין מזה ראי' ג"כ לשיטת חכמים דסב"ל דהפסח נאכל כל הלילה.

ועי' פסחים פט, א, "דאיילו פסח ליום ולילה" ובדף ע, א, שם סב"ל לבן תימא דחגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום ולילה, דמלשון זה דהפסח הוא ליום ולילה משמע דבעצם יש בו הדין דשאר קרבנות דהלילה הולך אחר היום, אלא דלפועל יש גזה"כ דצריך לילה דוקא, ובחגיגה אפ"ל ליכא גזה"כ זה, ולכן נאכל בפועל ליום ולילה, אבל עי' בצל"ח שם בדף ע, א, שכתב דלשון זה תמוה דאם הרי היא כפסח אינה נאכלת אלא לילה, ולשום יום ולילה לאו דוקא. (ויש לקשר זה ג"כ עם השאלה בהשיחה בנוגע לבן תימא אם אכל החגיגה ביום י"ד אם יצא י"ח עיני"ש).

ובהשאלה שבהשיחה אם אכל ק"פ מבעוד יום אם יצא י"ח ואינו מברך בלילה, הנה בתוס' ר"י החסיד שם הלשון הוא "אם אכלו מבעוד יום לא יצא ידי חובתו", ובמאירי פסחים מא, ב, ד"אם אכל מבעוד יום אין זו אכילה המפקעת", ומשמע דצריך לאכול בלילה ולברך כו' דלא קיים מצותו' כלל.

ועוד דכיון דעי' אכילתו מבעוד יום עבר על עשה (כמבואר ברמב"ם הל' ק"פ פ"ח ה"ה) א"כ איך שייך שיקיים עי"ז מצות אכילת ק"פ בשעה שעובר עבירה, ועי' המבואר ברמב"ם הל' חגיגה פ"א ה"א וז"ל: ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה, לא דיו שלא עשה מ"ע, אלא עובר על ל"ת שנאמר "לא יראו פני ריקם" עכ"ל, וכיאר הגר"ח דהא דלא איתקיימא בי' ג"כ מ"ע דראיית פנים ד"יראה כל זכורך", הגם דעבר רק בראיית קרבן, משום דבא ריקם לעזרה, עצם המעשה דראיית פנים ריקם בעזרה הוא האיסור, וכיון שהוא מעשה שאסרתו התורה, איך שייך שיקיים בזה מ"ע, דהוא מעשה איסור ולא מעשה מצוה, עכתו"ד. (ראה חידושי הגר"ח על הש"ס ע' ס"ד) וא"כ ה"ה אפ"ל בהני"ל.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

יד. בשיחת ש"פ בהו"ב ש.ז. הנחת הת' סנ"ד ואילך דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד אמירת תחנון בי"ד באייר בלילה (אור לט"ו אייר) שיש שכתבו שבספר של ה"מונקאטשער" הובא שלא לאמר תחנון באור לט"ו אייר וכן ביום ט"ו אייר בשביל אכילת הפסח.

ואחר השקו"ט בזה (דאי"ז מתאים עם דעת אדה"ז בסידורו ובכלל י"ל שלא אמר כן המונקאטשער בפירושו). הקשה על זה

דאכילת פסח בליל טו אייר הוא לא מצד זה שהוא טו אייר כ"א לפי שהוא בלילה שלאחר יד אייר היינו אחר הקרבת הפסח שבקדשים הלילה הולך אחר היום, והראי' שביום טו אייר אסור לאכול את הפסח, וכשם שהוא בנוגע לפסח ראשון בזמן אכילתו הוא רק בליל טו ניסן לאחר וכהמשך להקרבתו שביום יד ניסן, ולא לפי שזהו יום טו והראי' שביום טו עצמו אסור לאכול הפסח.

ויש להעיר מלקו"ש חט"ז ע' 107 ואילך שמחלק בזה בין אכילת פסח ראשון בליל טו ניסן לאכילת פסח שני בליל טו אייר וז"ל שם: דער יום י"ד בניסן איז א יום-טוב טאג נאר צוליב דעם וואס דעמאלט איז שחיטת הפסח, אבער מצד עצמו האט ער ניט קיין מציאות מיוחדת; דאקעגן דער ליל חמשה עשר בניסן איז אויסגעטיילט אויך (ואדרבה - בעיקר) אלס יום-טוב מצד עצמו, דאס איז דער זמן פון יצי"מ - און ווי דאס איז געווען צום ערשטן מאל: "ועברתי בארמ"צ בלילה הזה והכיתי כל בכור... ופסחתי עליכם, און ליל שמורים הוא לה' להוציאם מארצ"מ" (און דער פסוק זאגט "הוצאיך ה' ממצרים לילה") - און צוליב דעם, צוליב דער חשיבות הזמן, איז דא דעמאלט די מצוה פון אכילת פסח (ועי"ז שחיטת הפסח בי"ד בניסן).

אנדערש איז אבער ביי פסח שני: אכילתו בליל ט"ו באייר איז ניט פארבונדן דערמיט וואס ט'איז ט"ו באייר - א זמן פון יום-טוב וכיו"ב, נאר בלויז דערפאר ווייל דאס איז די נאכט וואס נאך (דער הקרבה פון) י"ד אייר. [ההדגשות שלי] עפ"ל בנוגע לענינינו. ועיי"ש שמבאר עפ"ז מה שנמנו לב' מצות.

ואולי הובא ההשוואה לפסח ראשון, לא דמיון בהבנה והסברת הדבר (שהטעם שאוכלין בליל ט"ו הוא רק לפי שהוא אחר הקרבה דיום יד ולא משום שהוא יום טו) כ"א להמציאות שאכילתו הוא רק בליל טו ולא ביום טו, שאז אסור לאכלו כמו בפסח ראשון.

הרב א. סופר
- ברוקלין נ.י. -

טו. בשיחת ש"פ בהו"ב ש.ז. ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מדוע רש"י ציין לבעל המאמר - ר' יהודה, כיון שנתן חשיבות מיוחדת לדירה, ואעפ"י שהי' עני גדול, אעפ"כ "ר' יהודה פלעגט זאגן "פחות ממיכלך וממשתיך ותוסיף על דירתך".

ולכאוו': פארוואס זאגט ער נאר "דירתך" און ניט (אויך) לבושים? ובפרט אז ער אליין האט זיך ספעציעל גענויטיקט אין א לבוש, ביז אז בא אים איז דער ענין הלבושים געווען חשוב עד כ"כ ער האט געמאכט א ברכה "שעשני מעיל" אויף א "גלימא"?

און לאידך, האט ער געוואוסט דעם חסרון וואס קען ארויסקומען דערפון וואס עס פעלט אין ענין הלבושים... היינט פארוואס זאגט ער נאר "תוסיף על דירתך" און ניט (אויך) - "על לבושך"?

זעט מען, אז ניט געקוקט אויף דער גרויסקייט פון לבושים, איז שיטת ר' יהודה, איז דער עיקר פון אן אדם - דירתו. (הנחת הת' ס"ב).

ולפי"ז יש להעיר ממש' פסחים דף קיב, א - "ת"ר שבעה דברים צוה ר"ע את רבי יהושע בנו... ואל תמנע מנעלים מרגליך" ומפרש הרשב"ם שגנאי הדבר לתלמיד חכם שילך יחף, כדאמרינן התם (שבת דף קכט) ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו.

והלשון במס' שבת דף קכט הוא - אמר רב יהודה אמר רב לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו וראה בחדא"ג מהרש"א - "וה"פ למכור אדם קורות ביתו גם שהוא קשה מחמת השמש דזרחה עליו תמיד כדלקמן, מ"מ ימכרם כדי לקנות לו מנעלים שלא ילך יחף, דיותר קשה משום צינה...

מיכאל לוזניק

- ישיבה גדולה ניו הייווען -

טז. בשיחת ש"פ בהו"ב (הנחת הת') נתבאר שהאריז"ל והבעש"ט היו צריכים לצמצם את עצמם בכדי להשפיע להתלמידים, ובמ"מ שם ציינו - ע"ד הבעש"ט עי"ש, ובהערות וביאורים גליון לג (קפב) הערה ז. העירו בזה וכו'.

יש להעיר מד"ה ויאמר יהושע - חגה"פ תרנ"ז, וז"ל: וכמ"ש על האריז"ל שהי' צריך לייגע א"ע לצמצם א"ע בצינור קטן להשפיע להתלמידים כו'.

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.

יז. בנוגע למש"כ בגליון לא (ק"פ) ע' כב על האיסור למנות השנים כפי שאוה"ע מונים, העירני חכם א' שבס' יגדיל תורה (תשובות וביאורים בשו"ע) בע' 200 מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

במש"כ ע"ד חשבון למספרם - א"י המנהג בירות"ו, אבל ככל מדינותינו נוהגין כן בפשיטות במקום שיש איזה צורך או טעם, (וכנראה שמנהג אחר הי' - בזמן ההוא - במקום שו"ת מהר"ם שי"ק יו"ד קעא, ושו"ת פרי השדה ח"א ג', ולכן ערערו שלא לשנות מספרם).

וממשיך: ומי לנו גדל מהרמ"א בשו"ת סנ"א, רעק"א, וגם החת"ס בס' איגרות סופרים (ע' צג, קה), ובשו"ת חת"ס אה"ע ח"א מג ועוד (הובא בס' כל בו על אבילות להרב

גריןולד ע' שפא), ע"כ.

ויש להעיר ג"כ מההוספות ללקו"ש פ' יתרו ע' 574.

מיכאל לוזניק

- ישיבה גדולה ניו הייווען -

יח. בגליון הקודם (לג (קפב)) ס"ח הבאתי משנ"ת בשיחת ש"פ שמיני ש.ז. (הנחת הת') סל"ו ואילך בדברי הרמ"א או"ח סקנ"ו וז"ל הרמ"א: "אין העכו"ם נשבעים בזמן הזה בע"א ואע"ג דמזכירין הע"א מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמשתתפים שם שמים ודבר אחר ולא מצינו שיש בזה משום לפני עור לא תתן מכשול דהרי אינם מוזהרין על השיתוף".

ונת' דהרמ"א אומר כאן ב' דברים: א) "אין העכו"ם בזמה"ז נשבעים בע"א", וההזכרה שלהם הוא רק מעשה אבותיהם בידיהם. ב) "ואע"ג דמזכירין הע"א (היינו: הגם שישנו סוג שני בנוצרים שאומרים בפירוש שכוונתם הוא לע"א ממש, ולא משום "מעשה אבותיהם בידיהם") מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמשתתפים שם שמלם ודבר אחר... (ו) אינם מוזהרין על השיתוף".

ובגליון שם כתבתי דהגם שאפשר לומר דהרמ"א אומר כאן (רק) ענין אחד [אין העכו"ם נשבעים בע"א (והיינו כי מעת שנתחדשה אמונת הנוצרים גם הנכרים אינם עובדים לכווכבים ומזלות) ואע"ג דמזכירין הע"א (היינו דמזכירין שמו של אותו האיש) מ"מ כוונתן לעושה שמים וארץ אלא שמשתתפים... (היינו דמה שמזכירין גם שם הע"ז הרי"ז רק בתור שיתוף, ובני נח אינם מוזהרים על השיתוף)]

מ"מ מוכח לכאן' ממקור דברי הרמ"א (בעלי התוס' וכו') שמדובר כאן ע"ד ב' ענינים. ובפרט שכן נת' בהתוועדות בארוכה, עיי"ש.

ויש להוסיף (הגם שדברי השיחה אינם צריכים חיזוק): לשון הרמ"א כאן היא "בזמן הזה", ועי' רמ"א ביו"ד ר"ס קכג: "...ובזמן הזה שאינו שכיח שהאומות מנסכים לעכו"ם י"א דמגע עובד כוכבים בלין שלנו אינו אוסר בהנאה רק בשתי'..."

ומסביר הש"ך (ס"ק ב): "כתב הב"ח דאפי' שפכי לי' קמי עבודת כוכבים כדרך ניסוך פנים מ"מ דקי"ל דעובדי כוכבים שבח"ל לאו עכו"ם הן אלא מנהג אבותיהן בידיהן... אין יודעי' בטיב עכו"ם...". ובט"ז שם (ס"ק ב): "דעובדי כוכבים בזמן הזה אין רגילין לנסך לעכו"ם והויין לזה כתינוק עובד כוכבי'..."

דמזה רואין דכשאומרים "עכו"ס... בזמן הזה", הר"י ז סוג עכו"ס ד"מעשה אבותיהם בידיהם", וא"כ אין לומר דהרמ"א מדבר כאן רק ע"ד סוג אחד דגויים, ולפרש ד"בזמן הזה" קאי מזמן שנתחדשה הנצרות (ואילך), דהרי באותו זמן לא הי' העבודה שלהם באופן ד"מעשה אבותיהם בידיהם" (ואדרבה) ורק מצד "ירידת הדורות" אצלם ("בזמן הזה") היא באופן דמעשה אבותיהם וכו'.

דמזה מוכח דהמדובר כאן ע"ד ב' סוגי נוצרים (וכנ"ל): (א) "עכו"ס... בזמה"ז" דמעשה אבותיהם בידיהם; (ב) אלו שיוצאים מהכלל, ואומרים בפירוש שכוונתם לשם ע"ז, וע"ז כותב הרמ"א דגם בהם (סוג הב') הר"י ז רק בתור שיתוף.

הרב י"ל כ"ץ
- ברוקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

יט. בקשר לספר המאמרים תר"ל (ש"ל ז"ע) יש להוסיף (בהמפתח) כמה הערות וציונים:

בראשית: הוא ד"ה זה תרל"ד (וראה ד"ה זה תרמ"ח), ובתוס' הגהות - תרנ"ה.

ויאמר כו' ועתה: הוא ד"ה כס' בש"ו [=בראשית שמות ויקרא] לכ"ק אדמו"ר הצ"צ (מס. 1063 (ג,א)) בשינויים קלים.

ויאמר כו' לך: הוא ד"ה זה תרמ"ב, ובתוס' הגהות - תרנ"ה.

ויטע אשל: הוא ד"ה זה כס' בש"ו הנ"ל (כז,א) בתוס' הגהות וסימון הפרקים. הוא ד"ה זה תרמ"ב, ובתוס' הגהות - תרנ"ה (וראה ד"ה זה תרמ"ח), אותיות ג-ה בתוס' הגהות בד"ה כל ישראל תרפ"ו.

ויהיו חלי שרה: הוא ד"ה זה תרמ"ב.

כמגדל דוד: הוא ד"ה זה תר"מ ותרמ"ד.

ויצא: הוא ד"ה זה כס' בש"ו הנ"ל (פא,א) בתוס' הגהות. ד"ה זה כתוספת בתחלתו ובשינויי לשונות בכ"מ - תרל"ג.

מצותה משתשקע: הוא ד"ה זה תרמ"ב.

ויחי: הוא ד"ה זה כס' בש"ו הנ"ל (קנא,א) בתוס' הגהות, וראה גם ד"ה זה תרמ"ד.

וילך איש: הוא ד"ה וזרעתי את בית ישראל (?) בתוס' התחלה וסיום.

קדש לי: הוא ד"ה זה הנדפס באוה"ת שמות כרך ז' ע' של
ונמצא גם בגוכתי"ק (1113) (ומה שבאוה"ת שם (וכן בכו"כ
מקומות) הועתק ההוספות מביכל ליאדי הגדול - אינו נוסח אחר
אלא הגהות והוספות אדמו"ר מליאדי).

ויאמר גו' בא: הוא ד"ה זה תרמ"ב. ראה אוה"ת שמות
כרך א' ע' רמה.

ואני הנני מחזק: הוא ד"ה זה תרמ"ב.

הנה אנכי כורת: ד"ה זה בתוס' הגהות (שנדפסו בפנים
סה"מ תר"ל) - תרל"א. וד"ה זה - תרל"א בתוס' הגהות - תרנ"ד.

כי תשא: הוא ד"ה זה תרמ"ב ותרנ"ד. ובתוס' הגהות -
תרל"ב.

מצה זו: ד"ה זה בתוס' הגהות (בין חצ"ע) - תר"נ.

בזאת יבא: הוא ד"ה זה תרל"ב, ובתוס' הגהות - תרנ"ג.

והתקדשתם: ענינים שבמאמר זה בהרחב הביאור - ד"ה שערך
כעדר העזים תרל"ב.

וראיתי אני: ד"ה זה בתוס' התחלה וסיום - תרל"ד.

וידבר כו' ידור נדר: ד"ה זה בהרחב הביאור ובתוספת
קיצורים - ש"פ מטו"מ ושי"פ דברים תרל"ט.

זכור ה' מה ה' לנו: הוא ד"ה זה (הא') תרל"ג.
הענינים שבמאמר זה באופן אחר קצת - ד"ה היתה כאלמנה תרל"ד.

ואהבת: ד"ה זה בתוספת הגהות - תר"נ.

והי' מדי חדש: מאמר זה בתוספת התחלה וסיום; סימון
הפרקים; וכמה הגהות - ג"ה שלש פעמים בשנה תרל"ב.

והי' כי תבוא: הוא ד"ה זה תרמ"ב. הוא ד"ה זה הנדפס
באוה"ת דברים כרך ה' ע' ב'נט בתוספת הגהות.

אך בעשור: הוא ד"ה זה בס' בש"ו הנ"ל (שעה, א) בתוס'
הגהות. ד"ה בתוס' הגהות - תרנ"ה.

כי ביום הזה יכפר: הוא ד"ה זה בס' בש"ו הנ"ל (שסא, א)
בתוס' הגהות.

יוסף יצחק איידעלמאן

- תות"ל 770 -

ה י ו ם י ו ם

כ. כג אייר: "ראשית הירידה, ר"ל, הוא העדר העבודה
בתפלה, עס ווערט אלץ טרוקען און קאלט, די מצות אנשים
מלומדה ווערט שוין אויך שווער, מען איילט, מען ווערט אן

דעם געשמאק אין תורה, והאיר מתגשם, ומוכן הדבר שאינו שייך כלל לפעול על הזולת".

ממכתב דיום זה, תרמ"ג (אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ב, סי' תרכד).

טרוקן און קאלט - להעיר שכיום זה באו ישראל לרפידים ואז ויבא עמלק והרי ענינו הוא קרירות וכן ענין רפידים הוא כדרשת חז"ל רפו ידיהם מדברי תורה ובמילא חסר אז בקיום המצות וכמב' בדרושי עמלק (ד"ה ויבא עמלק, תשי"ט ובכ"מ).

ד' סיון: "חיה"ש הוא זמן המוכשר לעשות הכל לטובת לימוד התורה והעבודה ביראת שמים, וכן להתעסק בתשובה בהנוגע לתורה באין מפרי משטן המקטרג, כדוגמת זמן התקיעות בר"ה ויום הקדוש דצום הכפורים".

להעיר שיום זה הוא חצי הלוח (באמצעיתו). ולהעיר מחצי בתורה באותיות, תיבות ופסוקים (קידושין ל, א). ועי"פ המבואר בפ"ה המהרש"א (שם) שהכוונה בזה (מה שגחון ניתן כאמצע התורה) הוא בכדי להפסיק יניקת הנחש וסטי"א כו' - עי"ז יש להעיר כאן (באמצע הלוח) מדובר ע"ד טרדת המקטרג (שלילת יניקתו). ולהעיר ממ"ש בזח"א קסח, א: בגין דהוא נחש והוא מלאכא דמותא (וראה זח"ב קנח, ב. זח"ג רפא, ב). ומסיימים בטוב.

לטובת לימוד התורה - ראה זח"א קעא, א.

תשובה בהנוגע לתורה - להעיר שבדוגמת ר"ה התחלת תקופה חדשה (שנה חדשה) עי"ז חגה"ש התחלת תקופה חדשה (בהנוגע לתורה) וראה אגה"ק סי"ד שבכל שנה ושנה מתעורר (באותו הזמן) המשכה וגילוי אור נעלה ביותר ובמילא מוכן שאז צ"ל חשבון צדק - ענין התשובה על ההנהגה בתקופה הישנה (שלפ"ז)

ועי"ד המבואר בהנגגע לתשובה כללית בעשי"ת וכו' ברמב"ם ה"ל תשובה פ"ב ה"ו: אע"פ שהתשובה... יפה לעולם. בעשרה ימים שבין ראש השנה ויוהכ"פ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד.

ויש לדייק בזה: (1) יפה ביותר - מצד עבודת האדם. (2) ומתקבלת היא מיד - היינו למעלה.

ועי"ז כהנ"ל י"ל בהנוגע לחגה"ש שזהו יפה ביותר (מצד עבודת האדם) וכמ"ש ("חיה"ש הוא זמן המוכשר לעשות הכל לטובת לימוד התורה והעבודה ביראת שמים") ומתקבלת היא מיד ("המעייך בשיטת תוד"ה תורה (שבת פט. א) יבין, שחיה"ש הוא זמן עת רצון למעלה, ").

ועי"פ כ"ז יש להעיר עי"ד עוד ענין: והוא שינוי בין

ב' הפתגמים (אם כי בפשטות תוכנם שוים): בג' סיון שח"ש הוא זמן עת רצון למעלה...כדוגמת הטרדתו בשעת התקיעות. כד' סיון - חה"ש הוא זמן המוכשר לעשות...כדוגמת זמן התקיעות.

וי"ל שהחילוק הוא ע"פ המבואר בכ"מ כי תוארים הנ"ל. ולרוב הפעמים הרי "עת" הוא מדובר בהענינים כמו שהם למעלה ולהעיר "עת רצון מילתא" (לבמות עב.). וראה איכ"ר ב, כז שמתאר ענין הזמן בתואר "עת". ועד"ז עתים לטובה כו' (ר"ה יז). ועוד. משא"כ זמן הוא מתואר להגבלה מסוימת ומוזמנת ע"פ כנ"א, לענינים מסוימים (בעוה"ז הגשמי).

וע"פ מ"ש לעיל שג' סיון מדובר היאך שהענינים הם למעלה (מצד הקב"ה) הרי (שם) מתאים ביותר תואר "עת". משא"כ ד' סיון שמדובר ע"ד עבודת האדם הרי (שם) מדובר ומתכבא בסגנונו ולכן י"ל כתוב: זמן (ל' הזמנה, והיינו ע"י האדם).

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

כא. (הערות ללוח היום יום שנת הארבעים - תש"ג - תשמ"ג)

יג שבט 'מענה הצ"צ לאאזמו"ר בהיותן כבן שבע: "...

ממכתב טז שבט, תרצ"ד (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ס"י תשסד).

כד שבט "בשעת קריאת עשה"ד עומדים ופניהם אל הסי"ח"...

ממכתב כה ניסן, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ע' 267).

כח שבט "כל תראה חמור - כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלך שהוא הגוף,..."

ממכתב טז שבט (וראה גם ד אדה וב' אייר) תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ס"י תשנא. ע' 235).

ל שבט "כמה וכמה חסידים חשבו יום בואם לליובאוויטש ליום הולדת שלהם...."

ממכתב ה' תמוז, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ע' 405).

ד אדר א "ראשית ההכנה להתעסקות בשכלים עיונים..."

ממכתב טו תמוז, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ע' 417).

ז אדר א "כל איש בישראל עליו לדעת..."

ממכתב כו אדר, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ס"י תשיז)

יא אדר א "ידוע ומקובל בענין הכוונות שבתפלה, .."
ממכתב יב תשרי, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, סי' תשל"ט).

כו אדר א "בשלשה כלי שרת - אהבת ה', אהבת התורה, .."
ממכתב דיום זה, תרצ"ד (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, סי' תשי"ז). וראה גם מכ' יב ניסן תרצ"ה (אג"ק הנ"ל סי' תשנט).

טז אדר שני "מעבודת בעל עסק: ..."
ממכתב כה ניסן, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ע' 268).
יט אדר שני "ר' משה מייזליש סיפר: דער רבי (רבינו הזקן) האט אונז געלערענט: ..."
ראה אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, סי' תססה.

כז אדר שני "משיחת אמו"ר: חטא בני אהרן הי' בקרכתם
לפני ה' וימותו..."

ממכתב ז אייר, תרצ"ב (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, סי' תקעו).
ד ניסן "עבודת בעלי עסקים מתחלקת לשני סעיפים עיקרים":
ממכתב כה ניסן, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ע' 269).

כח ניסן "החסידיים שאלו את אדמו"ר הזקן: ..."
ממכתב טו מנ"א, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, ע' 425).
ה אייר "רבינו הזקן קבל מר' מרדכי הצדיק ששמע מהבעש"ט."
ממכתב ד אד"ר, תרצ"ה (אג"ק אדמוהרי"צ ח"ג, סי' תשנא).

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

לזכותו ולזכות
בני משפחתו שיחיו

נדפס ע"י

א' מאנ"ש שיחיו